

PROGRAMMA 4: Leefomgeving

Visie wat willen we bereiken?

Dit programma omvat het onderhoud en verbetering van het onderhoud van de openbare ruimte voor de onderdelen milieu, bodem en asbest, verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit, wegen, groen, afval, riolering en water en gemeentelijke gebouwen.

De belangrijkste taken binnen dit programma zijn het uitvoeren van beheertaken, het dagelijks - en regulier onderhoud, het groot onderhoud en herinrichtingen in de openbare ruimte. Wij regisseren de uitvoering van deze kerntaken.

De kwaliteit van de openbare ruimte is een samenspel tussen de gemeente en haar inwoners, maar ook tussen inrichting, aanleg, onderhoud en gebruik. De uitgangspunten voor de inzet van middelen zijn 'schoon, heel en veilig'. Inwoners en ondernemers worden betrokken bij veranderingen van hun woon- of werkomgeving. We dagen inwoners uit om zelf mee te doen en geven ruimte aan initiatieven en zelfbeheer.

We willen de leefomgeving duurzaam in stand houden. Daarom koppelen we investeringen integraal aan andere gemeentelijke opgaven zoals asbest, duurzaamheid en klimaatopgave. Het investeringsvermogen loopt echter terug, zowel bij de gemeente als bij partners. Daarom gaan we aan de slag met de agenda herstructurering openbare ruimte. We gaan een visie ontwikkelen op het technisch beheer. Door toekomstgericht en mensgericht naar beheer te kijken, willen we bijdragen aan het geluk van de inwoners.

Kaderstelling:

- [Milieubeleidsplan](#)
- [Masterplan Asbest](#)
- [Bodemkwaliteitskaart](#)
- [Gemeentelijk Mobiliteitsplan](#)
- [Beheerplan Wegen](#)
- [Beleidsplan Openbare Verlichting](#)
- [Beleidsnotitie verduurzamen Openbare Verlichting](#)
- [Beheerplan Bermen en sloten](#)
- [Visie op beheer Openbare Ruimte](#)
- [Beheren op Beeldkwaliteit](#)
- [Groenbeheerplan](#)
- [Besluiten Algemene begraafplaatsen](#)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan](#)
- [Afvalbeleidsplan](#)
- [Gebouwenbeheervisie](#)

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp

Resultaten 2020

4.0 Algemeen

4.0.1 Omgevingsvisie

Visies uit afzonderlijke beleidsdocumenten over de fysieke leefomgeving worden opgenomen in de gemeentelijke Omgevingsvisie, die in 2020 wordt opgesteld. Deze visie concretiseren we in het voor 2024 op te stellen gemeentelijk omgevingsplan.

4.0.2 Agenda herstructurering openbare ruimte

Voor meer informatie over wat we gaan doen in 2020 op het gebied van herstructurering openbare ruimte verwijzen we naar de Agenda inzet Vitens.

4.1 Milieu

4.1.1 Saneringen woningen

In 2020 starten we met de sanering wegverkeerslawaaï van ongeveer 110 woningen in Goor (Deldensestraat, Markeloseweg en Goorsestraat). Deze woningen hebben een te hoge geluidbelasting door wegverkeer.

4.2 Bodem en asbest

4.2.1 Asbestarme gemeente in 2025 - Masterplan asbest

Het asbestdakenverbod per eind 2024 is niet in werking getreden. Daarom onderzoeken we wat de gevolgen zijn voor onze gemeente. De resultaten nemen we mee in de tussenevaluatie Masterplan asbest aan de raad.

4.2.2 Omgevingswet en bodem

Op 1 januari 2021 wordt de Wet bodembescherming onderdeel van de Omgevingswet. Gemeenten moeten op dat moment klaar zijn voor hun nieuwe wettelijke taak als bevoegd gezag voor de bodemkwaliteit. Of dit voor onze

gemeente financiële gevolgen heeft, is afhankelijk van de hoogte van de rijksbijdrage.

4.2.3 Basis Registratie Ondergrond

In 2020 werken wij toe naar de ontwikkeling van een Basis Registratie Ondergrond. Gegevens worden landelijk op uniforme wijze geregistreerd en daarmee toegankelijk voor vele partijen. Hierdoor wordt het mogelijk om gegevens uit te wisselen en te combineren met andere gegevens. Voor het BRO-proof maken van onze data wordt via deze programmabegroting incidenteel € 50.000 beschikbaar gesteld (nieuw beleid nr. 3).

4.3 Wegen, bermen en sloten

4.3.1 Wegen

Om het achterstallig onderhoud wegen te verminderen wordt in 2020 de laatste € 1 miljoen geïnvesteerd van de 4 x € 1 miljoen die de raad beschikbaar heeft gesteld voor onderhoud wegen over de periode 2016 t/m 2020.

4.3.2 Bermen en sloten

Hof van Twente gaat een gemeentelijke visie opstellen waarin we bekijken hoe de bermen en sloten zo duurzaam mogelijk onderhouden kunnen worden met het oog voor biodiversiteit.

4.4 Kunstwerken en havens

4.4.1 Kunstwerken

Zoals vermeld bij de agenda herstructurering openbare ruimte (4.0.2) gaan we € 200.000 investeren in het hoogst noodzakelijke onderhoud van kunstwerken die de gemeente in beheer heeft. Het gaat hierbij om bruggen, kades en andere civieltechnische kunstwerken.

4.5 Verkeersveiligheid en (duurzame) mobiliteit

4.5.1 Verkeerssituatie Markelo

We starten met de voorbereiding van de verbetering verkeerssituatie in de Grotestraat Markelo. De feitelijke uitvoering vindt plaats in 2022/2023 of zoveel eerder als mogelijk. Voor de investering wordt in deze programmabegroting extra € 250.000 beschikbaar gesteld ten laste van de Vitens-reserve.

4.6 Groen en bomenbeheer en speelvoorzieningen

4.6.1 Eikenprocessierups

We willen de overlast van de eikenprocessierups in 2020 beperken. Aan de hand van de verkregen informatie en binnengekomen meldingen van inwoners wordt (mogelijk in regionaal verband) een aanpak vastgesteld ter bestrijding van de eikenprocessierups.

4.6.2 Droogte

De gevolgen van de droogte 2018 en 2019 zullen ook in 2020 zichtbaar blijven in wijken en op begraafplaatsen. De betreffende plantvakken worden volgens de reguliere planning gerenoveerd. Niet alles kan direct worden vervangen. Aan inwoners vragen we samen naar een oplossing te zoeken, bijvoorbeeld door het 'adoptereren van groen'.

4.6.3 Speelvoorzieningen

Zoals vermeld bij agenda herstructurering openbare ruimte zullen we op het gebied van speeltoestellen uitvoering geven aan de motie om het beleid te herzien en alle speeltoestellen passend te vervangen. Wij zijn van plan om met de inzet van incidenteel budget (€ 200.000) in de periode 2020 t/m 2024 speeltoestellen in stand te houden op de plekken waar dat echt nodig is.

4.7 Begraafplaatsen

4.7.1 Verbeteren paden begraafplaatsen

In 2019 hebben we met verschillende belanghebbenden overleg gehad over de uitvoering van herstelwerkzaamheden van de paden op de begraafplaatsen. Het werk wordt in het voorjaar van 2020 uitgevoerd.

4.8 Riolering en water

4.8.1 Uitvoering Stresstest in Twente

Samen met de partners in het Twents waternet gaan we een klimaatstresstest uitvoeren. Hiermee brengen we de knelpunten in kaart op het gebied van onder meer wateroverlast door hevige regenval, hitte, droogte en overstroming, voor zowel landelijk als stedelijk gebied in onze gemeente. De klimaatstresstest geeft inzicht in de knelpunten en risico's. In 2020 informeren wij de raad over de uitkomsten.

4.8.2 Omgevingswet en stedelijk waterbeheer

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet verdwijnt de wettelijke planverplichting van het Gemeentelijk Riolerings Plan en komen er veranderingen en nieuwe instrumenten voor het actief aansturen van de omgang met regenwater ook in relatie tot klimaatadaptatie. Dit betekent dat de verschillende onderdelen van het GRP worden opgenomen in de gemeentelijke omgevingsvisie. In 2020 bieden we een voorstel aan de raad aan over verlenging van het GRP tot het moment dat de nieuwe omgevingsvisie van kracht zal worden.

4.9 Afval

4.9.1 Vergoeding oud papier aan verenigingen

Aan de verenigingen wordt op basis van deze programmabegroting een hogere vergoeding gegeven voor het inzamelen van oud papier (nieuw beleid nr. 4)

4.9.2 Evaluatie Diftar

De hoeveelheid restafval stabiliseert. De ambitie is: maximaal 50 kg restafval per inwoner in 2030. Om sneller bij dit doel te komen gaan we enkele scenario's uitwerken voor het nog beter scheiden van afval. Een voorstel wordt aangeboden aan de raad. In 2020 zetten we in op communicatie gericht op gedragsverandering op het gebied van gft, textiel en verpakkingen.

4.10 Gebouwen

4.10.1 Onderhoud en verduurzaming

We bekijken per object welke maatregelen we kunnen treffen om minder energie te verbruiken of om energie op te wekken. De ambitie is dat het gemeentelijk vastgoed in 2030 energieneutraal is. Hiervoor worden de komende jaren onze Meerjaren onderhoudsprogramma's omgezet naar Duurzame meerjaren onderhoudsprogramma's.

4.10.2 Verkoop en privatisering

Daar waar gemeentelijke gebouwen hun huidige functie verliezen, of gebruikt worden door andere partijen, bekijken we of we deze gebouwen kunnen verkopen of privatiseren. Hiermee willen we in de toekomst ons gebouwenbezit terugdringen en de bestaande bezuiniging taakstelling behalen.

Reguliere Taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Aanpak asbestbodem	Het projectbureau Bodem Asbestsanering (BAS) gaat verder met de aanpak van de asbestbodemopgaven (onderdeel van Masterplan Asbest). In gemeente Hof van Twente vinden diverse projecten plaats binnen de aanpak van het projectbureau. Het projectbureau doet een voorstel voor een programma, begroting en verantwoording via de stuurgroep (provincie en de zeven deelnemende gemeenten) aan de provincie.
Aanpak asbestdaken	Hof van Twente is namens de Regio Twente kartrekker van het landelijke lobbydossier asbest. De gemeente neemt daarmee op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau deel aan landelijke overleggen over de asbestdakenproblematiek. We proberen hiermee voor elkaar te krijgen dat er een landelijke regeling komt voor de aanpak van asbestdaken en dat er (landelijk) opnieuw budget beschikbaar komt om asbestdaken te verwijderen.
Wegen, bermen en sloten	Dit betreft de uitvoering van het jaarlijkse programma groot onderhoud wegen, herstel elementenverharding, straatvegen en maaien van bermen en sloten. De onkruidbestrijding wordt op duurzame wijze uitgevoerd door toepassing van borstel- en hete luchttechniek.

Openbare verlichting	De vervanging van openbare verlichting door led-armaturen wordt voortgezet. Dit project loopt tot 2026. Hiermee wordt alle openbare verlichting in onze gemeente duurzaam gemaakt.
Havens	In verband met de verbreding van het Twentekanaal zal de haven Delden naar achteren verplaatst worden. De feitelijke uitvoering van de werkzaamheden vindt plaats vanaf 2020/2021.
Verkeersveiligheid en (duurzame) mobiliteit	Dit betreft de uitvoering van het Gemeentelijk Mobiliteitsplan, o.a. door het realiseren van aanvullende snelheidsremmende maatregelen op gemeentelijke wegen in 30 en 60 km zones in combinatie met wegonderhoud. We gaan de gedragsbeïnvloedingsmaatregelen voortzetten en maken daarbij onderscheid in voorlichting, educatie, 'verleiden' en handhaving. In 2020 gaan we verder met het plaatsen van openbare laadpunten in de kernen van onze gemeente.
Groen en bomenbeheer	Het groenbeheer wordt zodanig uitgevoerd dat de biodiversiteit zal toenemen. Bomenbeheer wordt uitgevoerd op basis van meldingen en incidenten.
Wijkbeheer: Jij en wij(k) aan zet	We stimuleren bewonersinitiatieven, zodat inwoners zelf de kwaliteit van hun directe woonomgeving kunnen verhogen. Wij faciliteren ideeën van inwoners waarbij spelen, ontmoeten, vergroenen en verduurzamen centraal staan. Samen met stads- en dorpsraden voeren we wijkschouwen uit.
Rioleringsprojecten	In 2020 nemen we ruim tien rioolprojecten in voorbereiding/uitvoering. Dat gebeurt volgens het Uitvoeringsprogramma 2019-2020 van het GRP. In totaal vervangen we circa 2.000 meter rioolstelsel en richten we het watersysteem klimaatrobust

in. We zetten burgerparticipatie in om mensen bewust te maken van klimaatverandering, met als doel derden bij te laten dragen aan maatregelen als het hergebruik of afkoppelen van hemelwater of het vergroenen van de straat. Bij initiatieven van derden werken we samen als dat leidt tot versnelde uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen, zoals aanleg van waterberging.

Beleid en grondwater

In de wijk Rupertserf in Delden is sprake van structurele (grond)wateroverlast. In 2019 is voor deze wijk een verbeterplan opgesteld. In 2020 stellen wij met de wijk een maatregelenplan op waarbij we integraal kijken naar de openbare ruimte. Doel is om in 2021 tot uitvoering over te gaan van de eerste fase. Voor de periode 2021-2022 wordt een Uitvoeringsprogramma GRP vastgesteld voor de voorbereiding en uitvoering van (integrale) rioolprojecten. Om onnodige storingen en overmatig energieverbruik en slijtage aan de rioolssystemen te voorkomen, gaan we verder met toezicht en handhaving op foutieve lozingen. In 2020 willen we dat bij circa 20 percelen doen.

Zwerfafvalaanpak

We zetten een zwerfafvalvergoeding in van € 1,15 per inwoner voor het nemen van extra preventieve maatregelen voor een schonere openbare ruimte. Dit doen we door bewustwording te vergroten en educatiepakketten aan te bieden op scholen. Daarnaast ondersteunen we inwoners bij opschoonacties en bij de ontwikkeling van innovatieve verwerkingsmethodes en opruimmethodes.

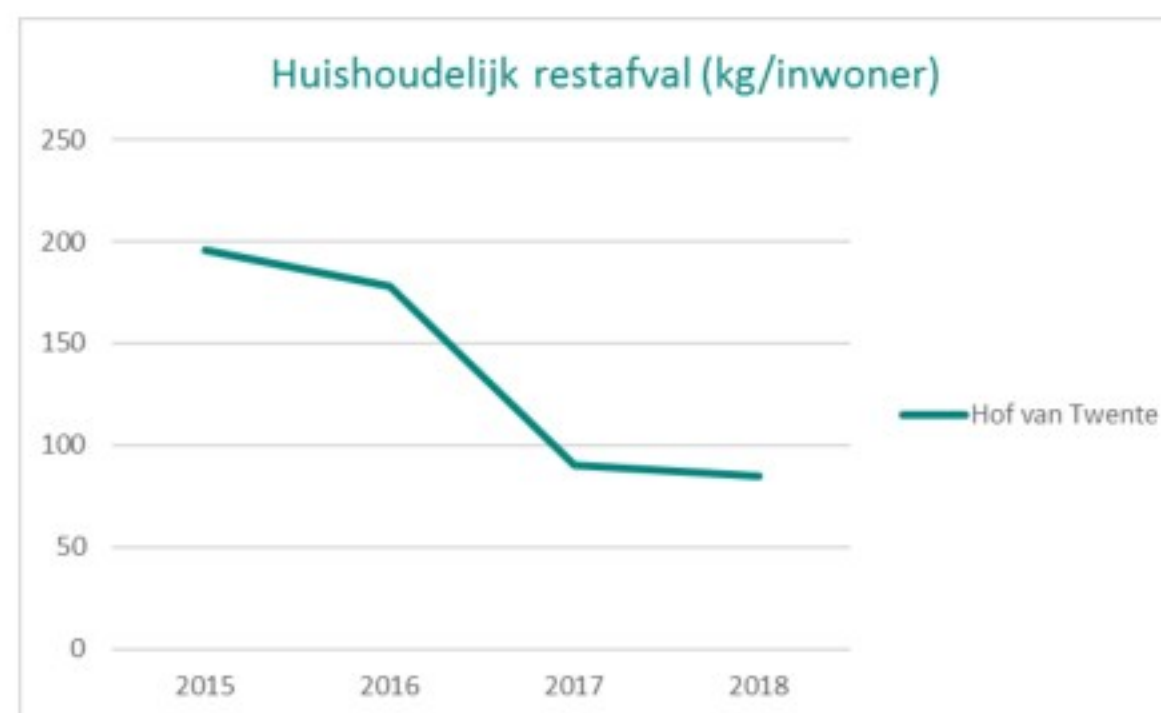
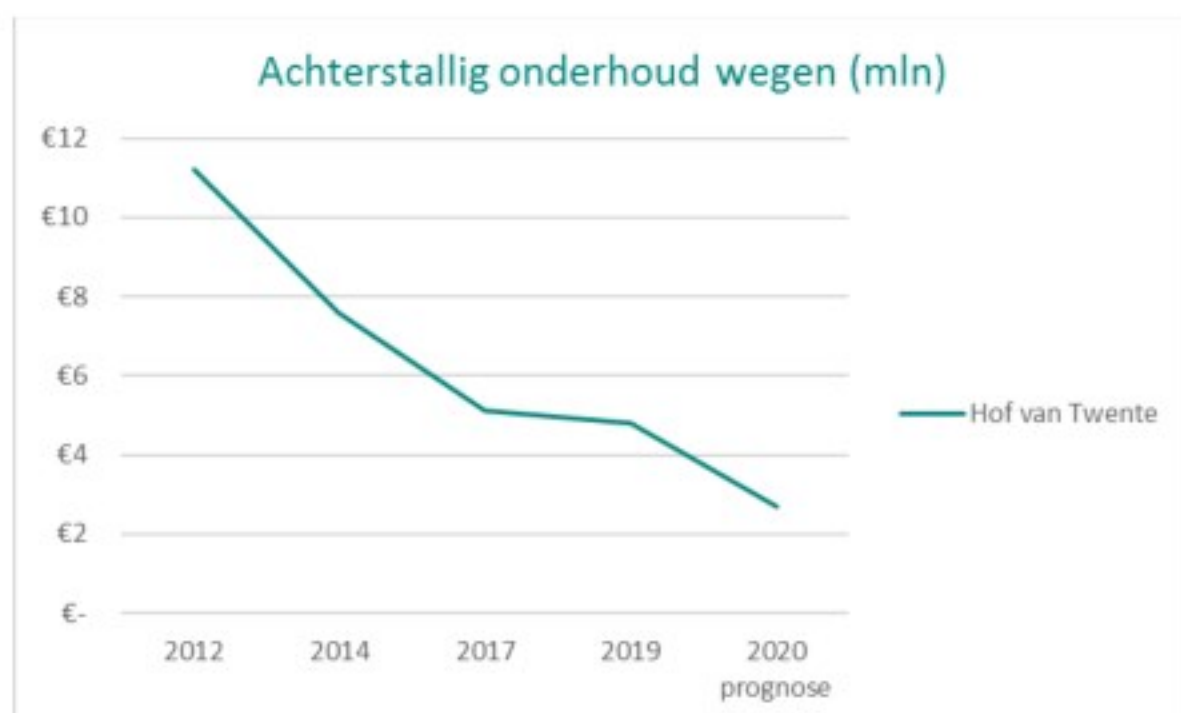
Gebouwen

We benutten kansen om gemeentelijke gebouwen verder te verduurzamen in combinatie met groot onderhoud. Het beheer en exploitatie laten we waar mogelijk over aan de maatschappij, we nemen hier als gemeente een faciliterende rol in. Overtollig vastgoed stoten we af.

Hoe meten we dat?

In de BBV zijn verplichte beleidsindicatoren opgenomen. Bij de uitwerking van de agenda herstructurering openbare ruimte gaan we nadenken over een nieuwe, passende set beleidsindicatoren. Zo is er in 2018 116.000m² asbestdak gesaneerd. Dit is een voorbeeld van een indicator die langdurig gemeten kan worden.

Beleidsindicatoren

Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

4 Leefomgeving	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Burgerzaken	169	213	198	252	236	202	220
Verkeer en vervoer	4.695	4.446	4.952	4.521	4.572	4.700	4.704
Economische havens en waterwegen	72	70	68	54	53	53	52
Openbaar vervoer	222	15	21	20	20	20	20
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	3	3	4	4	4	4	4
Economische promotie	82	69	76	77	77	77	77
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.102	2.744	2.797	2.635	2.638	2.639	2.640
Riolering	4.060	3.856	4.329	3.759	3.799	3.847	3.929
Afval	3.063	2.843	2.976	2.969	2.971	2.971	2.972
Milieubeheer	1.019	4.141	3.315	870	873	388	389
Begraafplaatsen en crematoria	267	283	270	294	293	282	279
Totaal lasten	15.754	18.683	19.005	15.456	15.535	15.184	15.286
Burgerzaken	2	3	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	663	482	330	331	331	331	331
Economische havens en waterwegen	-	-	-	-	-	-	-
Openbaar vervoer	162	30	-	-	-	-	-
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	-	-	-	-	-	-
Economische promotie	7	9	7	7	7	7	7
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	10	10	10	10	10	10	10
Riolering	5.166	4.616	5.108	4.515	4.552	4.592	4.666
Afval	3.980	3.682	3.837	3.834	3.833	3.831	3.828
Milieubeheer	62	651	-	-	-	-	-
Begraafplaatsen en crematoria	305	201	206	224	223	223	223
Totaal baten	10.359	9.684	9.498	8.921	8.956	8.994	9.065
Saldo van baten en lasten	-5.396	-8.999	-9.507	-6.536	-6.579	-6.190	-6.220
Mutaties reserves	853	3.457	3.914	738	878	405	397
Resultaat na bestemming	-4.543	-5.543	-5.593	-5.797	-5.701	-5.785	-5.823